

بسم الله الرحمن الرحيم

حوادث کوزوو و پیامدهای آن بالای اروپا

(ترجمه)

پرسش:

صرب‌های اقلیم کوزوو اخیراً تظاهرات گسترده‌یی را در شمال این اقلیم علیه پولیس و نیروهای ناتو مستقر در اقلیم مذکور راه‌اندازی نمودند. صربستان نیروهایش را در حالت آماده‌باش قرار داد تا در صورت نیاز برای دفاع از اقلیت صرب وارد این اقلیم شوند.

شبکه‌ الجزیره به نقل از صفحه‌ اینترنتی "نشنال انترست" (National Interest) گفت که ممکن است جنگ آینده‌ اروپا در کوزوو آغاز گردد. در گزارش گفته شده: «میان اوضاع کوزوو و کشمکش موجود در اوکراین شباهت‌هایی وجود دارد و از سیاست‌گزاران غرب خواسته شده به این مسأله توجه نمایند. او گفت: بحران اخیر در شمال کوزوو، جهان را به این فکر انداخته که ممکن است جنگ وحشیانه اوکراین، بزرگ‌ترین تهدید برای ثبات کنونی اروپا تلقی گردد، اما این جنگ به هیچ وجه یگانه تهدید نیست.» (منبع: الجزیره+ نشنال انترست، 10 جون 2023م)

پرسش این است که در پس این حوادث چه می‌گذرد؟ و آیا چنان‌که از اظهارات مسئولین بین‌المللی بر می‌آید، امکان این وجود دارد که حوادث کوزوو، منطقه‌ بالکان را درگیر جنگ نماید و به این ترتیب؛ دولت‌های اروپایی مشغول جنگ دیگری به علاوه جنگ اوکراین شوند؟

پاسخ:

برای روشن شدن ابعاد تنش‌های امروز در منطقه‌ شمال کوزوو، امور زیر را بررسی می‌نماییم:

اول: پیشینه‌ تاریخی:

1. پس از فتوحات اسلامی در منطقه‌ بالکان توسط عثمانی‌ها در جریان قرن پانزدهم میلادی، اسلام راهش را به جانب منطقه‌یی باز نمود که دولت روم آن را تبدیل به منطقه‌ خالص مسیحی نموده بود. آلبانی‌ها، که امروزه مردم آلبان و اقلیم کوزوو نامیده می‌شوند، پس از فتوحات مسلمان شدند، سپس بوسنیایی‌ها، که امروزه مردم بوسنیا و هرزگوینا نامیده می‌شوند و در سال 1992م از یوگوسلاویا استقلال گرفتند، به اسلام روی آوردند و در این منطقه بعدها جنگی صورت گرفت که در آن مردم قتل عام شدند و هزاران تن از مسلمانان در آن کشته شدند.
2. کوزوو هم‌چنان بخشی از دولت عثمانی بود تا آن که در سال 1912م و در ادامه‌ کشمکش‌های جدائی‌طلبانه قومی که توسط بریتانیا در سراسر منطقه‌ بالکان به راه انداخته شد، از پیکر دولت عثمانی جدا شد. سپس ممالک زیادی بر سر حاکمیت بر کوزوو به رقابت پرداختند، مانند صربستان، کوه سیاه، استعمار ایتالیا که کوزوو را ضمن آلبانیا جزء مستعمره‌های خود قرار داد. سپس تیتو حاکم یوگوسلاویا، کوزوو را در سال 1946م در چهارچوب حل و فصل‌های پس از

جنگ دوم جهانی به خاک خود ملحق نمود و حاکمیت مستقلی به آن داد. کوزوو هم‌چنان بخشی از یوگوسلاویا به شمار می‌رفت تا این که خود یوگوسلاویا در اوایل دهه نهم از هم پاشید و به این ترتیب کوزوو به علاوه مناطق باقی مانده یوگوسلاویا به دامن صربستان افتاد.

برای این که کوزوو اعلان استقلال نکند، سلوبودان میلوسیچ، رئیس‌جمهور بدنام صربستان با ظلم و ستم بی‌حد بر آن حکمروایی نمود و حاکمیت مستقل آن را ملغاً اعلان کرد. پس از همه‌پرسی در مورد استقلال آن در سال 1990م، نا آرامی‌های بی‌شماری در آن رخ داد و خشونت‌ها و کشتار تا سال 1999م در این منطقه ادامه داشت. سپس در پی شرایط بین‌المللی که پیش آمد، ائتلاف کشورهای شمال آتلانتیک موسوم به "ناتو" در منطقه دخالت نمود و صربستان را زیر بمباردمان گرفت تا آن که وادار به خروج از منطقه کوزوو شدند. از آن زمان به بعد، نیروهای ناتو به صفت نیروهای نظامی ضامن صلح در این منطقه مستقر می‌باشند.

3. کوزوو در سال 2008م رسماً اعلان استقلال از صربستان نمود و بسیاری از دولت‌های جهان و در رأس آن آمریکا و بسیاری از دولت‌های اروپایی آن را به رسمیت شناختند. روسیه و صربستان به شدت با این استقلال مخالفت نمودند و روسیه و چین با مخالفت خویش از پیوستن کوزوو به بسیاری از سازمان‌های جهانی ممانعت نمودند. سپس به تاریخ 19 مارچ 2023م و در پی وعده‌های اتحادیه اروپا مبنی بر پذیرفتن آن در اتحادیه اروپا و نیز ابراز خصومت روسیه پس از جنگ علیه اوکراین، اتحادیه اروپا اعلام نمود که صربستان و کوزوو موافقت نموده اند تا روابط خویش را به حالت عادی برگردانند، البته بدون این که این کار به معنای به رسمیت شناختن استقلال کوزوو توسط صربستان باشد. این توافق به معنای باز شدن دروازه پیوستن هر یک از صربستان و کوزوو به اتحادیه اروپا بود.

دوم: اوضاع داخلی و جهانی در قبل از حوادث کنونی:

صربستان آخرین منطقه نفوذ روسیه در اروپای شرقی به شمار می‌رود و در طول سال‌هایی که صربستان با ناتو درگیر بود، روسیه آن را کمک می‌نمود. بهتر است بگوییم مداخله ناتو در سال 1999م برای جدا کردن کوزوو از صربستان به مثابه ضربه شدیدی بود بر آخرین منطقه زیر نفوذ روسیه در بالکان، زیرا مداخله ناتو ضعف و عجز روسیه در پشتیبانی از پیروانش را برجسته نمود، اما روسیه به حمایت خود از صربستان و ارسال کمک‌های نظامی و نیز حمایت سیاسی از آن در سازمان‌های جهانی هم‌چنان ادامه داد و با قاطعیت کامل با استقلال کوزوو مخالفت نمود. از راه‌اندازی پروژه‌های اقتصادی در بوسنیا و هیرزگوینا برای کمک به صرب‌ها خبر داد، روابط میان کلیساهای دو سرزمین را استحکام بخشید، یک مرکز بزرگ رسانه‌یی برای آژانس سپوتنیک در بلگراد بنا نمود که تبدیل به مرکزی شد برای بالابردن تنش‌ها و برجسته نمودن کمک‌های روسیه به صربستان. بلاخره کار به جایی رسید که رهبران صربستان سعی می‌کردند قبل از انتخابات در صربستان برای کسب آرای مردم در کنار پوتین رئیس‌جمهور روسیه عکس بگیرند. خلاصه این که روسیه در داخل صربستان و نیز در میان صرب‌های کوزوو و بوسنیا و هرزگوینا نفوذ فوق‌العاده زیادی دارد.

2. پس از آن که روسیه جنگ اوکراین را به راه انداخت و متوجه شد که قدرت‌های غربی علیه آن جمع شدند، غرب تلاش‌ها برای نزدیک‌تر شدن خود به صربستان را آغاز نمود، از جمله این که توافق به دست آمده در ماه (مارچ 2023م) میان صربستان

و کوزوو برای عادی سازی روابط میان دو طرف را تأیید نمود و راه را برای ملحق شدن صربستان به اتحادیه اروپا باز و شاید هم به "ناتو" در آینده‌ها باز نمود. هدف غرب از این کار همان هدفی بود که از ملحق نمودن سویدن و فنلند به ناتو دنبال می‌نمود، یعنی سبک نمودن پلۀ جهانی روسی به دلیل جنگ در اوکراین.

به این ترتیب، غرب و صربستان بسیار به یک دیگر نزدیک شدند؛ در حدی که در ماه مارچ 2022م، دولت‌های اروپایی به لاوروف وزیر خارجه روسیه اجازه ندادند برای سفر به صربستان از آسمان اروپا عبور کند و این ممانعت، صربستان را بر انگیزت، چنانچه وزیر خارجه داخلی صربستان در اظهاراتی گفت: «صربستان یگانه کشوری در اروپاست که روسیه را تحریم نکرد و به هیستیرای دشمنی با روسیه نپیوست.» (منبع: روزنامه الیوم السابع، 22 آگست 2023م) از این اظهارات به خوبی بر می‌آید که صربستان به دلیل روابطی که با روسیه دارد تا چه اندازه خود را زیر فشار احساس می‌کند، مخصوصاً با توجه به این که دولت‌های غربی دروازه‌های خود را در برابر آن باز نموده است.

ممکن است باز شدن دروازه‌های غرب در برابر صربستان و کشاندن آن به جانب غرب، نتایج وسیع‌تری نیز حاصل نموده باشد، چنانچه اسکای نیوز عربی به تاریخ 4 مارچ 2023م با نشر خبری گفت: «روسیه روز پنجشنبه از هم‌پیمانانش، صربستان خواست در مورد گزارش‌های منتشر شده مبنی بر این که دولت‌های منطقه بالکان هزاران فروند موشک به اوکراین تسلیم نموده اند، رسماً توضیح دهد. ماریا زاخاروا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه در مورد گزارش‌هایی که برای نخستین بار در در ماه گذشته در رسانه‌های حکومتی روسیه منتشر گردید "عمیقاً ابراز نگرانی" نمود.

هرچند صربستان، مداخله در کشمکش موجود در اوکراین را رد می‌کند، اما موقف‌گیری‌های فوق نشان می‌دهد که صربستان اندک اندک دارد از روسیه فاصله می‌گیرد؛ هرچند در این مسیر هنوز با موانع و مشکلاتی مواجه می‌باشد.

در حالی که روابط میان روسیه و صربستان پس از جنگ در اوکراین شکل جدیدی به خود می‌گیرد، روسیه که از نفوذ گسترده‌یی در داخل صربستان برخوردار می‌باشد، دست به کار شده و سعی دارد از نفوذی که در میان صرب‌ها دارد استفاده نموده و تنش‌هایی را به راه اندازد تا از روند جدا شدن صربستان از زیر نفوذ روسیه جلوگیری کند. چنانچه: «حاکم کوزوو، روسیه را متهم نمود که از "ویران نمودن منطقه" نفع می‌برد، به شمول حمله به کوزوو، بوسنیا و کوه سیاه.» (منبع: اندپندنت عربی 22 دسامبر 2022م) همین منبع می‌نویسد: «روزنامه "واشنگتن پست" نوشته که جنگ روسیه در اوکراین، تنش‌های گسترده‌تری را به وجود آورده و به نقل از تحلیل‌گرانی گفته که اظهارات نژادپرستانه روسیه توسط شماری از رهبران استقبال گردیده به شمول الکسندر ووتچیچ رئیس جمهور صربستان، کسی که یک نژادپرست متشدد بوده و هم‌فکر رئیس‌جمهوری قبلی یعنی سلویدان میلوسویچ می‌باشد. روزنامه "وول استریت ژورنال (Wall Street Journal) نیز در آن زمان نوشت که پیمان آتلانتیک شمالی و اتحادیه اروپا برای آرام نمودن تنش‌ها میان کوزوو و صربستان پس از بالاگرفتن تنش‌های اخیر به سرعت دست به کار شدند و این در حالی بود که نگرانی‌هایی مبنی بر این وجود داشت که ممکن است روسیه از کشمکش میان دو کشور برای مختل نمودن صلح در اروپا استفاده نماید.»

4. ایوانا استراندن یکی از پژوهش‌گران "مرکز برنامه‌های امریکا برای تحقیقات سیاست عام" پیش از شروع جنگ در اوکراین هشدار داده بود که روسیه قصد دارد در بالکان هرج و مرج به راه اندازد. وی در مقاله‌یی زیر عنوان "روسیه در بالکان با

آتش بازی می کند" که در مجله "فورین افیرز" منتشر گردید و اندپندنت عربی نیز آن را به تاریخ 20 اپریل 2023م منتشر نمود، نوشت: «بعید نمی شمارم که منطقه بالکان تبدیل به نمایش جدیدی شود که روسیه با استفاده از آن، اتحادیه اروپا و ناتو را به چالش بکشد و با تمسک به این نمایش استدلال نماید که اروپا و ناتو پای خود را از گلیم خود بیرون نموده اند.» (منبع: اندپندنت عربی، 20 فبروری 2022م)

بنابر این و به گمان اغلب؛ این روسیه است که نزاع موجود در کوزوو دامن می زند تا با این کار، افکار عامه را از ضعفی که در جنگ اوکراین نشان داده دور نماید و کشورهای اروپایی متخاصم با خود را درگیر جنگ دیگری در اروپا نماید و نیز به این هدف که روند دور شدن صربستان از زیر نفوذ خود را متوقف نماید.

سوم: واقعیت حوادث اخیر:

1. شمار صربها در کوزوو از 120 هزار تن از مجموع نزدیک به دو میلیون تن ساکن در این اقلیم فراتر نمی رود و یک سوم این صربها در شهرهای مرزی با صربستان سکونت دارند؛ شهرهایی که مرکز کشمکش های اخیر به شمار می رود. در این چهار شهر "50 هزار تن" سکونت دارند که صربها "90%" آنان را تشکیل می دهند و تسلط دولت وابسته به پریشتینا پایتخت کوزوو در این مناطق پیوسته ضعیف شده است؛ در حدی که پولیس نمی تواند با مجرمین برخورد نموده و آنان را بازداشت نماید، به دلایل نژادی و نیز به دلیل این که پولیس متهم می شود که صربها را هدف قرار می دهد. صربها در این شهرها به دلایل نژادی دست به هرج و مرج می زنند و خواستار ملحق شدن به صربستان می باشند و این کار آنان، مردم آن طرف مرز در داخل صربستان را تحریک می کند تا برای دفاع از صربهای کوزوو دست به کار شوند.

2. حکومت کوزوو برای اعمال سیطره خود بالای شهرهای مرزی با صربستان، در ماه آگست 2022م قوانینی را وضع نمود که بر اساس آن هر فرد موظف است کارت شناسایی داشته و کسانی که موتر دارند، نمبرپلیت مخصوص شمال کوزوو را با خود داشته باشد. این اقدام باعث شد رؤسای شاروالی/شهرداری ها و نیز رؤسای پولیس که اصالت صرب داشتند، در ماه نومبر 2022م به گونه دسته جمعی استعفاء کنند و اعتراض ها سراسر شمال کوزوو را در بر گرفت. سپس حکومت کوزوو در ماه اپریل 2023م انتخابات داخلی به راه انداخت، اما صربها در آن مشارکت نکردند و اعلان نمود که نامزدهای مسلمان در آن برنده شده اند. صرب از این نتیجه برانگیخته شدند، زیرا آنان نمی خواهند رؤسای شهرداری های شان از مسلمانان آلبانی "کوزوو" باشند. در نتیجه؛ هرج و مرج همه جا را فراگرفت، از بستن راه ها و سایر اقدامات تا این که حکومت کوزوو مجبور شد در روند معرفی رؤسای جدید شهرداری ها به پست های شان از نیروهای امنیتی کار بگیرد، صربها به ساختمان های دولتی هجوم برده و قصد داشتند این ساختمان ها را تصرف کنند، اما ناگهان با پولیس کوزوو مواجه شدند که در کمین آنان نشستند بودند و آنان را نگذاشتند وارد ساختمان های شهرداری ها شوند. رئیس جمهور صربستان اندکی پیش از آن اردویش را به حالت آماده باش در آورده بود و با این کار می خواست بگوید که احتمال مداخله نظامی وجود دارد.

3. اما روسیه سعی می کرد آتش بیار معرکه باشد و وانمود می کرد که حاضر است کمک زیادی به صربها کند، چنانچه سخنگوی وزارت خارجه روسیه پیش از تظاهرات 29 می 2023م در اظهاراتی گفت: «روسیه با قاطعیت تمام اقدامات

تحریک‌آمیز کوزوو را تقبیح می‌کند؛ اقداماتی که اوضاع را به شدت متشنج نموده. وی افزود: مسئولیت اقدامات تحریک‌آمیز علیه صربستان بر دوش ایالات متحده و اتحادیه اروپاست.» (منبع: الیوم السابع، 28 می 2023م) پس از تظاهرات «سیرگی لاوروف گفت: تنش‌های رو به افزایش کوزوو ممکن است تا سر حد "یک انفجار بزرگ" در قلب اروپا پیش برود. وزیر خارجه روسیه نیز روز دو شنبه خطاب به روزنامه‌نگاران گفت: این وضعیت "خطرناک است". وی هشدار دارد ممکن است در منطقه بالکان یک آتش‌فشان بزرگ به راه افتد.» (منبع: صوت الخلیج، 30 می 2023م) هم‌چنین «سیرگی لاوروف وزیرخارجه روسیه تأکید نمود که صرب‌ها در شمال کوزوو برای به دست آوردن حقوق خود می‌جنگند. او گفت که اردو در حالت آماده‌باش به سر می‌برد و تصمیم را رئیس‌جمهور صربستان می‌گیرد.» (منبع: اندپندنت عربی، 30 می 2023م)

4. موقف امریکا تفاوت چندانی با موقف اروپا ندارد، چنان‌چه امریکا، انگلیس، فرانسه، آلمان و ایتالیا بیانیه مشترکی را منتشر نمودند که و در آن به روی دست گرفتن اقدامات فوری به هدف متوقف کردن تنش‌ها در شمال این اقلیم تأکید شده. (منبع: سایت حکومت انگلیس در انترنت، 26 می 2023م)

انگلیس اصرار داشت رهبری نیروهای مرکزی منطقه پایتخت "پریشتینا" که در چهارچوب ناتو در زمان مداخله ائتلاف ناتو در سال 1999م وارد این منطقه گردیده بود، در اختیار انگلیس باشد و انگلیس نخستین دولتی در قالب ناتو بود که پس از استقلال کوزوو، سفیرش را به پریشتینا فرستاد. (منبع: سایت رادیو سوا، 21 فیبروری 2008م) پنج ماه امریکا نیز سفیر خود را فرستاد (منبع: الیوم السابع، 19 جولای 2008م)

بلنکن، تصمیم مسئولین پریشتینا مبنی بر استفاده از نیروهای امنیتی در ارسال رؤسای شهرداری‌ها به مراکز اداری شمال اقلیم را "باعث افزایش شدید تنش و غیر موجه" دانست. (منبع: آر تی، 31 می 2023م) هم‌چنین، «انتونی بلنکن وزیر خارجه امریکا رهبران صربستان و کوزوو را تشویق نمود که هرچه زودتر به کاهش تنش‌ها اقدام نمایند و هشدار داد که آنان آرزوهای شان مبنی بر ملحق شدن به اروپا را به خطر می‌اندازند. بلنکن در جریان گفتگوهای "ناتو" در اسلو خطاب به روزنامه‌نگاران گفت: از حکومت کوزوو و صربستان می‌خواهیم هرچه زودتر برای پایان دادن به تنش‌ها دست به کار شوند.» (منبع: الجزیره نت، 2 جون 2023م)

5. به احتمال زیاد، این موقف‌گیری‌های غرب باعث شود تنش‌ها رو به کاهش گذارد، چنان‌چه درحالی‌که البین کورتی، نخست‌وزیر کوزوو قبلاً موقف‌های سخت و سفتی از خود نشان می‌داد، به یک‌باره گی از آن موقف‌ها پایین آمده و از خود نرمی نشان می‌دهد؛ «البین کورتی نخست‌وزیر کوزوو در اظهاراتی گفت که وی سعی دارد از تمام صرب‌های کوزوو دفاع کند و تأکید نمود که آنان حق دارند صدای شان را به گونه مسالمت‌آمیز برسانند. وی افزود: قدرت را در کوزوو می‌توان از طریق انتخابات به دست آورد و نه خشونت. کورتی پیشنهاد نمود برای شهرداری‌ها انتخابات جدیدی راه‌اندازی گردد تا باشد خشونت‌های اخیر در شمال کوزوو متوقف گردد.» (منبع: الجزیره نت، 2 جون 2023م) در همین حال، ماکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و شولتز، نخست‌وزیر آلمان در جریان نشست مالدوف بالای رئیس کوزوو فشار آوردند برای کاهش تنش‌ها با رئیس‌جمهور صربستان دیدار و گفتگو کند.

6. از تمام آنچه گفته شد، چنین بر می آید که روسیه به علاوه این نفوذی که در صربستان دارد، توان این را نیز دارد که تنش‌ها در اقلیم کوزوو را عملاً تشدید نماید، زیرا در صربستان و نیز در میان صرب‌های اقلیم کوزوو نفوذ و عوامل زیادی دارد. روسیه می‌خواهد به این تنش‌ها دامن بزند تا به این ترتیب، ضعف خود در جنگ اوکراین را بپوشاند و نیز می‌خواهد از روند قطع نفوذ صربستان جلوگیری کند. اما دولت‌های اروپایی و نیز آمریکا از همان شروع کشمکش‌ها تلاش می‌کردند از آن جلوگیری کنند و آمریکا و دولت‌های اروپایی به شدت حریص بودند آتش این کشمکش‌ها هرچه زودتر خاموش شود.

چهارم: خلاصه این که روسیه از تنش‌های کوزوو که صرب‌های کوزوو به راه انداخته‌اند و باعث تحریک صربستان گردیده، بدور نیست. روسیه امیدوار بود این تنش‌ها غرب را به خود مشغول کند به این اعتبار که ناتو در کوزوو حضور دارد و به این ترتیب، میان صرب‌ها و کوزوو جنگی به راه افتد و غرب و ناتو در وسط این جنگ قرار گیرد. هدف روسیه از این کار این بود که تمرکز آمریکا و پیمان آتلانتیک شمالی "ناتو" از تشدید جنگ میان روسیه و اوکراین کم شود. به نظر می‌رسد آمریکا و غرب به این هدف روسیه پی برده‌اند و با تمام توان سعی دارند اوضاع میان صرب‌ها و کوزوو را آرام کنند، چنان‌چه به هر دو طرف اشاره نمودند که امکان پیوستن شان به اتحادیه اروپا و سپس به پیمان ناتو وجود دارد، اما به شرط این که در خاموش کردن این تنش‌ها با یکدیگر همکاری باشند. به نظر می‌رسد آمریکا و غرب در این کار موفق شده‌اند، چنان‌چه در فوق به اظهارات مسئولین مخصوصاً آمریکا و کوزوو در این مورد اشاره شد.

این بود گمان اغلب ما در مورد پیامدهای حوادث یادشده و جریان و نتایج آن.

در اخیر باید گفت که کوزوو، چنان که در فوق یاد شد، بخشی از دولت عثمانی بود و مردم این سرزمین مدت‌ها پیش اسلام را پذیرفته بودند. اگر مسلمان‌ها دولت خلافت را، که از آنان در برابر شرارت‌طلبی‌های کفار استعمارگر حمایت می‌نمود، از دست نمی‌دادند، امروزه امور در دست این دولت‌های کفر و استعمارگر قرار نمی‌داشت؛ دولت‌هایی که سرنوشت سرزمین‌های بالکان و کوزوو را در دست گرفته‌اند و بر این سرزمین‌ها، که زمانی پرچم اسلام بر فراز آن می‌درخشید، تسلط دارند.

از الله سبحانه و تعالی می‌طلبیم به رنج و در امت اسلامی پایان دهد و این امت را با برپایی مجدد خلافت یک‌بار دیگر به همان عزت و سربلندی از دست رفته‌اش برگرداند!

﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ (۴) بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ [روم: 4-5]

ترجمه: و در آن روز، مؤمنان شادمان می‌گردند؛ به خاطر یاری رساندن الله و او تعالی هر کس را که بخواهد یاری می‌کند و او شکست ناپذیر مهربان است.

12 ذی القعدة 1444 ه.ق.

11 جون 2023 م.

مترجم: عبدالله دانشجو